

La llengua en els esports

per Pere Ortís

Avui els esports són seguits per masses de ciutadans a través de la imatge i la paraula. Aquestes masses, adelerades, implicades en l'acció, donen la mesura de la importància que té servir-los una paraula neta, és a dir, un llenguatge correcte, si hom vol de debò normalitzar la llengua. I, per l'experiència amarga que tenim de la realitat, hem de delatar que ni els alts dirigents dels nostres mitjans de comunicació ni la major part dels seus locutors han format consciència clara d'aquesta importància.

Diguem, d'entrada, que l'hàbit d'esquitxar de castellanismes les transmissions dels esports ha esdevingut proverbial i que fa l'efecte que tothom s'hi sent molt ben instal·lat. De fet, es fa molt difícil d'admetre que aquestes transmissions hagin millorat gaire respecte a les del principi, quan ens omplíem de tan bona voluntat i de tanta comprensió davant les estridències que petaven a l'ample en aquesta mena de programes. Creuríem que ja és hora que els locutors d'esports observin el respecte degut a la llengua de tots, la nostra, aquella tan digna i bonica.

Anem a pams. I parlem tan sols dels locutors que radien, perquè si haguéssim de parlar dels programes subjacents a les competicions, on n'intervenien de fixos i d'invitats, seria un mai acabar, ja que allí engeguen castellanades en quantitats i qualitats que fan literalment escruixir.

En primer lloc hem d'avisar que els locutors d'esports, com la mitjana dels altres locutors, estan encomanats d'aquell vici de caire cancerós, i per tant inguarible, de suprimir els adverbis pronominals **en** i **hi** on cal usar-los. Sentireu això: «Ivan no arriba», per *Ivan no hi arriba* (a una pilota que corre). O això: «Rivaldo ha fet un gol; Enrique ha fet dos», per ... *Enrique n'ha fet dos*. O sentireu dir això altre a Guardiola: «Sergi, em deus trenta mil», per ... *me'n deus trenta mil* (de pessetes).

Després podreu observar que proliferen amenitats com aquestes: «No ha pogut donar-se la volta per xutar» («No ha podido darse la vuelta...»), per *No ha pogut girar-se per xutar*. «Les avantatges del sistema són...», per *Els avantatges del sistema són...* «Que bo que està el caramel que xupa l'entrenador!», per *Que bo que és el caramel que xucla l'entrenador!*, etc.

Vistos aquests detalls fugissers, els quals tot sovint es combinen amb altres sorpreses, analitzem un parell de defectes més, tan constants que ja han pres carta de naturalesa en els nostres mitjans. Per ordre alfabètic:

«Amagar». El verb català *amagar* únicament vol dir escondir. No té en cap cas el sentit de <amenança> de <impuls> o de <fer veure que>, que té en castellà. Per tant, està mal dit: «Ferrer amaga», quan aquest noi fa veure que xuta i no xuta. Cal dir: **Enganyar. Fer veure que.** *Rivaldo fa veure que xuta i s'escapa. Pizzi enganya i no centra.*

«Atrapar». Aquest verb és ben català; també, però l'usen malament. Diuen: «Baía atrapa», i usat així, sense complement directe, és de pura i recent importació castellana. Haurien de dir, en tot cas: *Bahía atrapa la pilota*. Però no ho hem dit mai així. Abans dèiem: **Blocar. Fer una parada. Fer una**

aturada. El porter l'ha blocat! Mira com bloca aquest porter! Quina parada, manoi! Quina aturada, xiquet! Sí, quan jo jugava a futbol dèiem: blocar, verb catalaníssim, que té el doble sentit d'interceptar i d'agafar la pilota.

«Despeje». **Desembaràs, Esbandida.** *El defensa desembarassa la situació. Quina esbandida més oportuna, noi!*

«Golejada». Paraula d'importació castellana, nascuda del costum de fer la terminació castellana «-ear», «-ea», sempre 'ejar', 'eja'. Segons el meu modest parer, fóra molt més bona la paraula *golada*, com diem *aiguada, gentada, ocellada, finestrada...* quan volem indicar que hi ha bona quantitat de cada cosa d'aquestes. *Ha guanyat per golada. Li ha clavat golada.* Bé que al meu temps dèiem **pana** o **panadera** (del verb *empanar*, potser, que vol dir esclafar sota un pes, cruixir sota una farda). *Cinc a zero, quina pana! Li ha clavat una panadera!*

«Regate», «regat». **Retall. Tall. Tallada. Esquivada. Passejada. Fer una finta** (no amb el peu, sinó amb

el cos). *Aquest jugador té un retall excel·lent. Tu, no tallis tant!* És veritat que *tallar* també ho diuen d'*interceptar*, però una cosa no treu l'altra; es poden dir totes dues, en el cas corresponent. En el meu temps, **centrar** era de l'ordre del dia per a indicar combinar, servir la pilota a un altre de l'equip: *Centra, noi, no tallis tant!* Igualment **entrar** per a indicar opugnar un contrari a fi de prendre-li la pilota: *Entra'l, entra'!* I quan un porter es llançava a desviar o a blocar la pilota: *Quina llançada, manoi!*

I, ja que hi som, vull explicar per què el Barça és força menys que un club: per la llengua normal que parlen a can Barça, la qual és el castellà -i, per cert, ben parlat- i la llengua que hi apunyalen, la qual és el català. Des dels alts dirigents fins a l'últim suplent parlen un català que fa pena de sentir. Un club on no hi ha sensibilitat i respecte per al català no pot ser mai més que un club; és una cosa poc ben constituïda i inestable, híbrida per la manca d'identitat i, conseqüentment, sense fruits, sense gols.

Les tesses, les moles i les toses

per Carles Domingo

No sempre les muntanyes responen exactament al conjunt de trets formals de què hom es val per a definir-les. N'hi ha, per exemple, sense un cim inequívoc, que si bé es presenten segons un embalum considerable —potser elevat abruptament i tot— en arribar al capdamunt s'aplanen i mostren un tipus de relleu poc accentuat, àdhuc del tot pla en algunes.

Aquesta mena de muntanyes, diferenciades més que més per l'aspecte d'aqueixa porció superior, són anomenades *tesses* (si aquella part superior és més o menys ondulada) o *moles* (si hi presenten un planell). Per altra banda, els vessants dels dos relleus solen ser rostos; però més escarpats, o encinglerats, en les moles; i més bonyeguts (diguem amb bonys successius) en les tesses.

Precisament aquestes característiques de vora escarpada, de planell superior ras i de perímetre si fa no fa arrodonit —com suggereix el nom de *mola*— fan que les moles siguin uns relleus prou inconfusibles dins el paisatge; llurs contorns, ben definits, les aïllen en certa manera o destrien netament dintre el

conjunt de què puguin formar part. Ho veurem ben clar evocant tan sols algunes de les muntanyes que porten aquest apel·latiu, com *la Mola*, a Sant Llorenç del Munt (al capdamunt de la qual només es pot arribar per un camí de grau), *la mola de Lord*, *la de Llaberia* o *la de Colldejou*.

La mola de Llaberia, al límit entre el Baix Camp i el Baix Ebre. La plataforma en què acaba és en bona part rocosa i, per tant, escau d'anomenar-la capçada.